

NIEPOKORNI NIEZŁOMNI WYKŁĘCI 1944-1989

Retrospektywa festiwalu filmów dokumentalnych
1-2 marca 2014

Sobota 1 marca

13.30 Otwarcie przeglądu filmów dokumentalnych

14.00 Oskarżenie

Grzegorz Braun

nagroda główna Złoty Opornik I edycji NNW 2008, 27 min.

14.30 Pamięć – Narodowe Siły Zbrojne

Iwona Bartólewska

wyróżnienie IV edycji NNW 2012, 53 min.

15.30 Pohańbiona godność

Dariusz Walusiak, Elżbieta Jakimek-Zapart,

podwójne wyróżnienie III edycji NNW 2011, 20 min.

16.00 Sny stracone, sny odzyskane

Arkadiusz Gotębiewski

prezentowany na III edycji NNW 2011 poza konkursem, 25 min.

16.30 Kwatery Ł

Arkadiusz Gotębiewski, 2013, 54 min.

Niedziela 2 marca

12.00 Elegia na śmierć Roja

Jerzy Zalewski

nagroda specjalna I edycji NNW 2008, 30 min.

12.35 Mit o Szarym

Grzegorz Królikiewicz

nagroda specjalna IV edycji NNW 2012, 60 min.

13.45 Wyrok śmierci

Ewa Szakalicka

wyróżnienie V edycji NNW 2013, 37 min.

14.30 Kłamra

Jędrzej Lipski, Piotr Mielech

prezentowany na V edycji NNW 2013, 60 min.

16.00 PRZEDPREMIERA!

Chtópaki wracajcie do domu

Arkadiusz Gotębiewski 2014

17.00 PANEL DYSKUSYJNY.

Jak historię najnowszą przekładać na język filmu?

Goście: Grzegorz Królikiewicz, Arkadiusz Gotębiewski,

Dariusz Walusiak, Ewa Szakalicka, Jędrzej Lipski,

Krzysztof Nowak

„Oskarżenie”, reż. Grzegorz Braun, 27 min.

Historia por. Mieczysława Bujaka, młodego człowieka o życiorysie niezwykłym, a zarazem typowym dla tamtej epoki. Młodym, popularnym wśród podchorążych porucznikiem szybko zainteresowała się komórka Informacji Wojskowej. Aresztowano go w sierpniu 1950 r. pod zarzutami: udziału w nielegalnej organizacji WiN, gromadzenia broni i prowadzenia wśród podchorążych agitacji antypaństwowej. 25 kwietnia 1951 r. Wojskowy Sąd Okręgowy nr IV we Wrocławiu skazał go na dwukrotną karę śmierci, Bierut nie skorzystał z prawa łaski. Egzekucję wykonano 30 sierpnia 1951 r. Por. Bujak spoczął w anonimowej mogile na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. Film Brauna zdobył główną nagrodę - Złoty Opornik podczas I edycji festiwalu „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci” w 2008 roku.

„Pamięć – Narodowe Sity Zbrojne”, reż. Iwona Bartólewska, 53 min.

Film jest efektem wieloletniej pracy twórców nad zachowaniem pamięci o czynie zbrojnym podziemia związanego z ruchem narodowym. W konkursie podczas IV Festiwalu NNW w roku 2012 został wyróżniony „za trud poszukiwań materiałów historycznych, temat oraz odwagę obrazowania zakłamaney historii i dziejów Brygady Świętokrzyskiej”.

„Pohańbiona godność”, reż. Dariusz Walusiak, Elżbieta Jakimek-Zapart, 28 min.

Film opowiada o poszukiwaniach, a następnie odnalezieniu i ekshumacji szczątków oficera AK, żołnierza wyklętego - Edwarda Cieśli „Zabawy”. W 1952 r. został skazany przez komunistyczny sąd wojskowy na karę śmierci. Rodzina nie została poinformowana o miejscu pochówku. Miejsce ustalono dopiero w wyniku działań podjętych przez OBEP IPN we Wrocławiu. Film otrzymał wyróżnienie w ramach III edycji Ogólnopolskiego Festiwalu Filmowego „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci”.

„Sny stracone, sny odzyskane”, reż. Arkadiusz Gotębiewski, 26 min.

Opowieść o losach dzieci „bandytów”, czyli żołnierzy niezłomnych - zesłanych do domu dziecka, skazanych na społeczną degradację i niekończące się upokorzenia. Ale to także opowieść o wyjątkowym dziele fundacji „Pamiętamy”, która - wyprzedzając historyków i urzędy państwowe - odnajduje tych bezimiennych bohaterów, ofiary komuny, i przywraca pamięć oraz - oddaje cześć. Ale to także opowieść o polityce przywracania pamięci śp. Lecha Kaczyńskiego. To właśnie ten prezydent sprawił, że wielu ludzi „odzyskało sny”, a nawet - odzyskało sny.

„Kwatera Ł”, reż. Arkadiusz Gotębiewski, 54 min.

Film opowiada o pracach ekshumacyjnych prowadzonych przez grupę młodych naukowców (archeologów, antropologów) pod okiem prof. Krzysztofa Szwagrzyka na tzw. „Łączce” na cmentarzu powązkowskim, gdzie chowano bezimiennie polskich bohaterów wojennych, walczących z komunistycznym reżimem i przez ten reżim pomordowanych. Arkadiusz Gotębiewski, spędził na Łączce 13 dni w sierpniu 2012 r. W tym obrazie jest wszystko – emocje, zbrodnie komunistyczne, cierpienie rodzin pomordowanych, które dzięki ekipie prof. Krzysztofa Szwagrzyka odzyskują nadzieję na znalezienie szczątków swoich najbliższych. Młodzi ludzie odkopujący kolejne szczątki mówią o emocjach, mówią, jak przemawiają do nich doty ekshumacyjne, jak przemawia do nich historia.

„Elegia na śmierć Roja”, reż. Jerzy Zalewski, 30 min.

Dokument na temat losów Mieczysława Dziemieszkiewicza, legendarnego członka powojennego podziemia niepodległościowego. Działał w szeregach NSZ, podczas okupacji pracował jako robotnik transportowy, przewoził również konspiracyjne materiały, które otrzymywał od swojego brata Romana (pseudonim „Adam”). Wiosną 1945 roku został wcielony do wojska w Warszawie. Po rozstrzelaniu brata przez wojska sowieckie Mieczysław Dziemieszkiewicz zdecydował się na dezercję i wstąpienie w szeregi partyzanckiego oddziału Mariana Kraśniewskiego „Burzy”. Tam Dziemieszkiewicz dostał pseudonim „Rój”. Film przedstawia również losy innych żołnierzy związanych z podziemiem niepodległościowym. Relacje świadków tamtych wydarzeń są przywróceniem pamięci o Żołnierzach Wyklętych. Obraz Zalewskiego został wyróżniony nagrodą specjalną podczas I edycji festiwalu w 2008 r.

„Mit o Szarym”, reż. Grzegorz Królikiewicz, 60 min.

Dokumentalna rekonstrukcja mitu Antoniego Hedy (ps. „Szary”), legendarnego dowódcy oddziału AK na Kielecczyźnie. Film zrealizowany przy współpracy IPN otrzymał nagrodę specjalną podczas IV edycji festiwalu „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci” w 2012 roku.

„Wyrok śmierci”, reż. Ewa Szakalicka, 39 min.

Film to wspomnienie i biografia jednego z „żołnierzy wyklętych” Zenona Jachymka ps. „Wiktor”, który walczył z wojskami UPA na Zamojszczyźnie. Mjr Jachymek był dowódcą Armii Krajowej. Mimo upływu lat nadal jest atakowany za to, że w 1944 r. bronił ludności polskiej przed ukraińskimi nacjonalistami z band UPA i SS-Galizien. Był pomysłodawcą i dowódcą tzw. odcinka przeciwukraińskiego, gdyby nie silna polska partyzantka i postawa dowódców akowskich, na Lubelszczyźnie ludność czekałby ten sam los, co mieszkańców Wołynia i Małopolski Wschodniej. Do dziś całe wsie są wdzięczne Jachymkowi za ocalenie. Major „Wiktor” nie złożył broni po akcji „Burza”. Po wejściu Armii Radzieckiej był szukany przez NKWD. Kontynuował walkę w Ruchu Oporu AK i w WiN. W 1946 r. został wydany, aresztowany i skazany na karę śmierci. Przeszedł tortury psychiczne i ciężkie śledztwo. Karę zamieniono mu na 15 lat więzienia, z czego przesiedział 10 lat. Do końca życia był pod obserwacją służb bezpieczeństwa. Zmarł w 1986 r.

„Klamra”, reż. Jędrzej Lipski, Piotr Mielech, 60 min.

Film ukazuje przelomowe i tragiczne momenty w życiu „żołnierza wyklętego” putkownika Adama Lazarowicza pseud. „Klamra”. Lazarowicz był wiceprzewodniczącym czwartego (w kolejności powstawania) Zarządu Głównego Wolności i Niezawisłości. Na procesie rozpoczętym w październiku 1950 r., przy akompaniamencie chóru dziennikarzy określających uwięzionych i traconych patriotów „szpiegami amerykańskimi, sprzymierzeńcami hitlerowskich oprawców, tchórzami, agentami gestapo”, został czterokrotnie skazany na karę śmierci, którą wykonano 1 marca 1951 strzałem katyńskim. Prawdopodobnie szczątki Adama Lazarowicza odnaleziono podczas prac ekshumacyjnych na warszawskiej Łączce, ale nie zostały one jeszcze zidentyfikowane.

„Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci 1944-1989” – czyli ci, których chciano wymazać z polskiej historii. Skrytobójczo mordowani, prześladowani, niszczeni. Jak mało o nich wiemy, jak mało uczą się o nich młodzi. Festiwal ten jest jedynym w Polsce festiwalem filmów historycznych.

Jest to niewątpliwie pierwszy festiwal, który prezentuje sylwetki i dziedzictwo oraz historię tych najbardziej Wyklętych, czyli żołnierzy, którzy nigdy nie zaakceptowali sowieckiej okupacji. Festiwal pokazuje rolę polskiego podziemia i opozycji demokratycznej w walce z komunistycznym reżimem lat 1944 – 1989.

Festiwal, to nie tylko projekcje filmowe, ale także spotkania i dyskusje ze świadkami historii, naukowcami, twórcami, które pozwolą, zwłaszcza młodym uczestnikom, poznać prawdę o trudnych czasach PRL.

Laurem festiwalu filmów dokumentalnych „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci” jest „Złoty opornik”. Zwykły opornik elektryczny był symbolem opozycjonistów, szczególnie w okresie delegalizacji NSZZ Solidarność, od wprowadzenia stanu wojennego, po reaktywację formalną związku w wyniku ustaleń Okrągłego Stołu.

Twórca festiwalu Arkadiusz Gołębiowski, absolwent łódzkiej PWSTiF rodem z Sońska w powiecie Ciechanowskim północne Mazowsze, twórca kilkunastu filmów dokumentalnych, współtwórca programu Warto Rozmawiać w TVP. Inicjator Festiwalu Niepokorni Niezłomni Wyklęci, którego pierwsza edycja odbyła się w rodzinnym Ciechanowie.

Od trzech lat festiwal zagościł w Gdyni i zyskał niezwykłą popularność już dziś zapraszamy na VI edycję festiwalu we wrześniu 2014 roku.

Wstęp wolny

Kino RIALTO, ul. Dąbrowskiego 38 w Poznaniu

Organizatorzy:

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

